Голас Радзімы

№ 40 (2026)
1 кастрычніка 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У канцы верасня Дом творчасці пісьменнікаў імя В. Дуніна-Марцінкевіча, што непадалёк ад горада Ракава, гасцінна прыняў сяброў з сацыялістычных краін. Перакладчыкі беларускай літаратуры з Балгарыі, Польшчы, Чэхаславакіі і ГДР, Венгрыі і Югаславіі прыехалі на першы ў Беларусі семінар, каб бліжэй пазнаёміцца з жыццём нашага народа, яго літаратурай, культурай, гісторыяй. Фотакарэспандэнт С. КРЫЦКІ сфатаграфаваў іх у дзень адкрыцця семінара. (На 7-й старонцы чытайце інфармацыю пра тое, як праходзіў семінар перакладчыкаў беларускай літаратуры).

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З КІТАЯ

У Мінску знаходзілася дэлегацыя Дзяржплана КНР, якая прыбыла ў нашу краіну па запрашэнню Дзяржплана СССР. Яна знаёмілася з вопытам работы савецкіх калег у галіне планавання народнай гаспадаркі.

Кітайскія госці былі прыняты ў Дзяржаўным планавым камітэце БССР, дзе пазнаёміліся з асноўнымі напрамкамі эканамічнага і сацыяльнага развіцця рэспублікі. У сяброўскай гутарцы першы намеснік старшыні Дзяржплана БССР Б. Макейчанка расказаў аб сістэме бягучага і перспектыўнага планавання ў прамысловасці, пераходзе ад пераважна адміністрацыйных да эканамічных метадаў кіравання.

Члены дэлегацыі пабывалі на Мінскім аўтамабільным заводзе, агледзелі зборачную вытворчасць, даведаліся аб асаблівасцях работы калектыву ва ўмовах поўнага гаспадарчага разліку і самафінансавання, аб удасканаленні ўсяго гаспадарчага механізма галіны. У гутарцы з галоўнымі спецыялістамі прадпрыемства з задавальненнем адзначалася, што экспарт машын з маркай «МАЗ» у КНР у бліжэйшы час прыметна павялічыцца.

Планавікі з КНР пазнаёміліся з сельскагаспадарчай вытворчасцю. Яны былі гасцямі земляробаў саўгаса «Ждановіцкі цяплічны камбінат» Мінскага раёна.

У плане знаходжання дэлегацыі — наведанне мемарыяльнага комплексу «Хатынь», Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ПРАВЕРАНА СПРАВАЙ

У Мінску ў верасні праходзіў чарговы семінар Еўрапейскага інстытута пячатных плат — арганізацыі, якая аб'ядноўвае вядучыя фірмы кантынента, што працуюць у гэтай найноўшай галіне тэхнічнай думкі.

Упершыню іх прадстаўнікі сабраліся на свой форум па абмену ідэямі і новымі рашэннямі ў Савецкім Саюзе, які з 1985 года з'яўляецца членам гэтага аўтарытэтнага супольніцтва.

— Выбар Мінска для сёлетняга семінара не выпадковы, — гаворыць адзін з удзельнікаў семінара, начальнік аддзела французскай фірмы «Томсан ЦСФ» Жэрар Серы. — Некалькі год назад мы разам з савецкімі калегамі на базе Мінскага вытворчага аб'яднання вылічальнай тэхнікі наладжвалі першую ў нашай краіне вытворчасць пячатных плат. Наш семінар тут — своеасаблівая даніна такога роду прыкладу дзелавога супрацоўніцтва. У ім, як вядома, важна ўзаемная выгада. Ваш бок няўхільна выконваў гэты прынцып раней, і, як мы пераканаліся на семінары, дзе прапанавана нямала новых нестандартных шляхоў удасканалення тэхналогій і прымянення новых канструкцый, у тым ліку і савецкімі ўдзельнікамі, ён застаецца нязменным, што абяцае вялікія перспектывы ў справе стварэння сумесных прадпрыемстваў. Нам было лёгка тут працаваць, бо ў нас у Мінску шмат сяброў, правераных у сумеснай рабоце.

ДАПАМОГА СУСЕДЗЯЎ

УРОКІ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІЗМУ

Польскія земляробы — механізатары дзяржгасаў Беластоцкага ваяводства — памаглі беларускім калегам у правядзенні палявых работ. За пяць дзён сваёй тэхнікай яны ўзаралі ў калгасах Бераставіцкага раёна амаль 200 гектараў зямлі, выкапалі некалькі гектараў бульбы. Тыдзень раней група беларускіх камбайнераў убрала ў гмінах Крынкі і Грудок больш як паўтысячы гектараў збожжа. Гэта сяброўская дапамога аказваецца ў рамках дагавора аб супрацоўніцтве Беластоцкага ваяводства і Гродзенскай вобласці.

Калі раней абменьваліся ў асноўным групамі спецыялістаў, то цяпер прадпрыемствы, гаспадаркі і цэлыя галіны выйшлі на прамыя сувязі.

Рабочымі дэлегацыямі, якія працавалі проста ля станкоў, нядаўна абмяняліся Гродзенскае прадзільна-ніточнае аб'яднанне, завод карданных валаў і беластоцкія баваўняны камбінат «Фасты», прадпрыемства па выпуску сельскагаспадарчых машын «Аграмет».

КОНЕГАДОЎЛЯ

У ВІЦЕБСК, ПА КУМЫС

Не ў далёкіх казахстанскіх стэпах, а зусім побач з абласным цэнтрам можна пакаштаваць экзатычнага для сярэдняй паласы напітку. Атрыманы ён на каняферме саўгаса імя Углоўскага Віцебскага раёна.

Вытворчасць кумысу — не адзіная мэта стварэння сапраўднай каняфермы. Адвык селянін ад каня. Часам трацяцца сотні конскіх сіл машын там, дзе больш спадручна было б з адной жывой. Адраджаючы конегадоўлю як раўнапраўную галіну, трэба не толькі вырашаць гаспадарчыя праблемы, але і вярнуць селяніну страчаную сувязь з [illegible]тёй, са спрадвечным бытам.

Адбудавалі ў саўгасе канюшню, назапасілі корму, увялі пасаду заатэхніка-канявода. Ужо праз год разлічваюць тут давесці пагалоўе да трох соцень.

Велізар[illegible] праграма павелічэння грамадска[illegible] табуна распрацавана не толькі ў саўгасе імя Углоўскага. Па даных абласнога аграпрамысловага камітэта, буйных каняфермаў у самым паўночным рэгіёне Беларусі пакуль крыху больш за дзесятак. Але ўжо ў бліжэйшыя год-два яны будуць створаны практычна ў кожным калгасе і саўгасе.

...А кумыс у саўгасе і сапраўды добры! Бадзёрыць і прагаияе добра смагу. Штодзённа да сотні бутэлек з карысным напіткам будуць адпраўляць на медыцынскія мэты. Віцебскі кумыс паступіць і ў гандлёвую сетку.

НА ЗНЕШНІМ РЫНКУ

«СЕЛЕНА» ЕДЗЕ ЗА РУБЕЖ

Радыёпрадукцыю мінскага аб'яднання «Гарызонт» ведаюць і цэняць пакупнікі многіх краін. Цяпер у спіс папулярных за рубяжом прыёмнікаў з гандлёвай назвай «Селена» ўключаны і аднайменны тэлевізар.

Восем тысяч гадзін бездакорнай работы ў экстрэмальных умовах выпрабаванняў або каля сямі гадоў у звычайных — такая гарантыя надзейнасці гэтых каляровых апаратаў чацвёртага пакалення, асвоеных прадпрыемствам для знешняга рынку. Першыя тры тысячы тэлепрыёмнікаў «Селена Ц355Д» — так назвалі яго экспартны варыянт — адпраўлены ў Чэхаславакію. Прадстаўнікі чэшскага знешнегандлёвага аб'яднання «Омнія» і вядомай фірмы «Тэсла элтас», якія заключылі дагавор з мінчанамі, прызналі, што беларускія тэлевізары гэтай мадэлі не ўступаюць прадукцыі многіх зарубежных фірм, якія пастаўляюць электронныя тавары на сусветны рынак.

Акрамя высокай э[illegible]мічнасці — тэлевізар бярэ энергіі менш, чым 75-ватная лямпачка, — ён валодае добрай яркасцю, насычанасцю, прымае шэсць праграм як у сістэме «Секам», прынятай у краінах сацыялістычнай садружнасці, так і ў заходнееўрапейскай «Пал».

Апошняя мадэль мі[illegible] тэлевізараў «Гарызонт-355», якія паступаюць на ўнутраны рынак, пакуль што адзіная ў краіне, удастоеная Знака якасці пасля ўвядзення дзяржпрыёмкі.

КІНЕМАТАГРАФІЯ

НАШ СЯБАР — ІНДЫЯ

Індыйскае слова «утсаў», якое азначае свята, фестываль, ужо знаёма савецкім людзям. У рамках нацыянальнага фестывалю Індыі ў СССР Мінск прымаў «Кіноутсаў» — шырокі паказ фільмаў гэтай краіны, які прайшоў з 12 па 18 верасня.

У праграме фестывалю былі новыя мастацкія стужкі індыйскіх кінематаграфістаў: «Удары сэрца», «Мінулае, сучаснае, будучае», «Аднойчы даўным-даўно», «Вобдака-вястун», «Папяровыя кветкі», «Пха-ніяма», «Цяжкі ўдар». Паглядзець гэтыя карціны можна было ў трынаццаці сталічных кінатэатрах.

У кінатэатры «Масква» адбылося ўрачыстае адкрыццё фестывалю. На яго прыбылі рэжысёры Супхама Гаяа, Нірад Махапатра і Махендран Ніна, актрыса Гупта і акцёр Самаядвлуу.

Прайшоў і рэтраспектыўны паказ індыйскіх фільмаў выпуску мінулых год, а таксама дакументальных стужак аб гэтай краіне.

КААПЕРАТЫВЫ

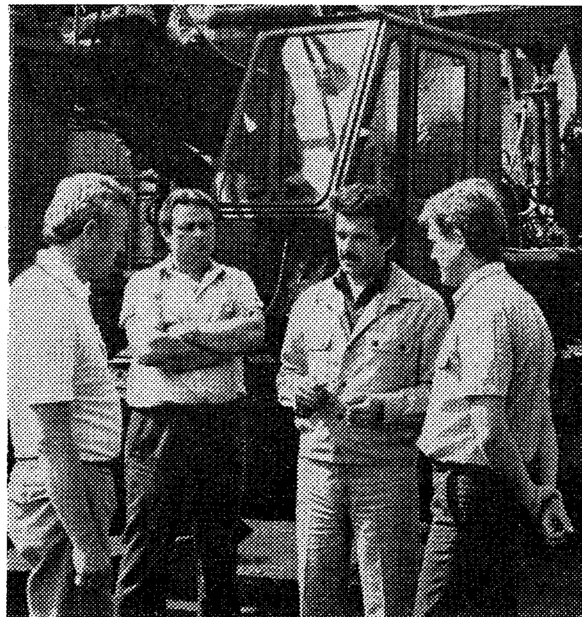
ПАПУЛЯРНАСЦЬ «НЕСЦЕРКІ»

З першых жа дзён набыло шырокую папулярнасць адкрытае ў Баранавічах кааператыўнае кафэ «Несцерка». Наведвальнікаў прыцягвае кухня «пахатняму». Гатуюць тут па традыцыйных для беларускай народнай кухні рэцэптах. У кафэ можна таксама выпіць кавы, паласавацца свежымі булачкамі, пірожнымі хатняй выпечкі.

Раней у гэтым памяшканні быў звычайны бар. Кафэ прымае штодзённа больш за сто чалавек, тут стараюцца не толькі добра гатаваць, але і стварыць утульнасць для людзей. Бо ад гэтага залежыць папулярнасць «Несцеркі» і памер заработнай платы кааператараў.

А любое старанне акупляецца. Прыбытку, што атрымліваюць гаспадары кафэ, якія добра арганізавалі справу, хапае, каб плаціць за арэнду памяшкання і абсталявання, якое па дагавору прадаставілі ім у гарадскім упраўленні грамадскага харчавання, пакрыць іншыя бягучыя выдаткі.

РОБАТЫЗАЦЫЯ

Шмат новага абсталявання, у тым ліку робатызаваныя комплексы, укараняецца ў цэхах Мазырскага завода меліярацыйных машын. За кошт тэхнічнага пераўзбраення да канца пяцігодкі на прадпрыемстве намячаецца павялічыць аб'ём вытворчасці амаль у паўтара раза.

НА ЗДЫМКУ: вытворчыя справы абмяркоўваюць (злева направа) галоўны канструктар завода Анатоль ІСКРЫЦКІ, начальнік вытворчасці Васіль ЦІКАВЕЦ, дырэктар завода Яўген ТАРАСАЎ і начальнік участка дробных серый Мікалай ЖАРЫКАЎ.

ПРАМЫЯ СУВЯЗІ

НОВЫ ГАНДЛЁВЫ МАРШРУТ

З кожным днём расшыраецца савецка-польскі гандаль. Прыбыўшая ў горад Люблін дэлегацыя Міністэрства гандлю Беларускай ССР і гандлёвых цэнтраў Мінска «праклала» новы гандлёвы маршрут Люблін — Мінск. Прадстаўнікі гандлёвых арганізацый абодвух гарадоў заключылі дагавор аб тавараабмене на суму амаль 2 мільярды злотых. У хуткім часе на прылаўках магазінаў беларускай сталіцы з'явяцца польскі трыкатаж і адзенне, спартыўны абутак і касметыка. У сваю чаргу пакупнікі ў Любліне знойдуць тавары беларускіх прадпрыемстваў — музычныя інструменты, вырабы са шкла, прадметы для дому і многае іншае.

КОНКУРСЫ

ГАЛОЎНЫ ПРЫЗ — ПАДАРОЖЖА

На Амерыканскім кантыненце адзначыць чатырнаццацігоддзе васьмікласніца 20-й сярэдняй школы Брэста Вольга Шалемава. На конкурсе дзіцячых плакатаў «Мы можам жыць толькі ў міры» яна ўдастоена аднаго з галоўных прызоў — паездкі ў ЗША. Разам з ёю ў падарожжа за акіян паедуць яшчэ чатыры савецкія школьнікі — таксама пераможцы савецка-амерыканскага конкурсу.

ТАВАРЫ ДЛЯ НАРОДА

ЗРУЧНА, ПРЫГОЖА

Восемдзесят новых мадэлей адзення распрацавана і ўкаранёна ў вытворчасць з пачатку сёлетняга года мастакамі-мадэльерамі і тэхнолагамі аб'яднання «Гомельтрыкатажбыт».

Нядаўна мастацкі савет зацвердзіў яшчэ пятнаццаць распрацовак эксперыментальнай лабараторыі. У іх ліку — сукенкі, джэмперы, касцюмы, жакеты з выкарыстаннем поліэфірных тканін, віскозы, льну. Новыя вырабы адпавядаюць сучасным кірункам моды.

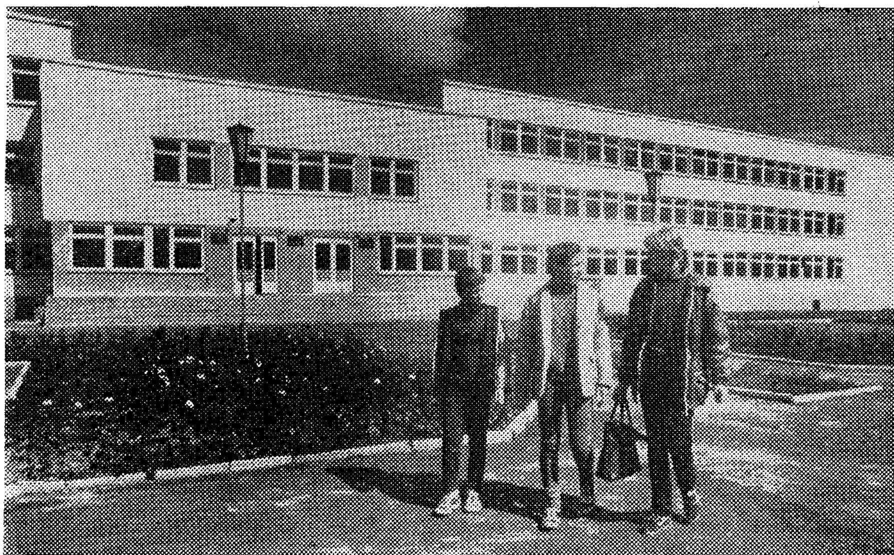
У МАЙСТЭРНІ МАСТАКА

КАРЦІНЫ-ПЕРАСЦЯРОГІ

Над серыяй карцін, прысвечаных чарнобыльскай трагедыі, працуе народны мастак СССР М. Савіцкі. Тры жывапісныя палотны ўжо завершаны. Майстар не проста фіксуе падзеі тых трывожных дзён, кожнае палатно — публіцыстычны зварот да гледача, заклік да яго памяці і розуму, да забароны атама, які служыць вайне.

Мастак імкнуўся раскрыць глыбінную сутнасць чарнобыльскай бяды, псіхалогію гераізму і баязлівасці, самаахвяравання і злачыннай нядбайнасці. Чужой бяды не бывае — вось другая думка, якую ён імкнецца раскрыць даступнымі мастаку сродкамі.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЁ

Цудоўны падарунак да навучальнага года атрымалі дзеці хлеваробаў калгаса «Савецкая Беларусь» Шчучынскага раёна. На цэнтральнай сядзібе гаспадаркі — у пасёлку Астрыне — будаўнікі ўзвялі для іх новы школьны будынак. 1 верасня сюды прыйшлі звыш шасцісот вучняў. Усе яны займаюцца ў адну змену. Добра абсталяваны ў школе класы і прадметныя кабінеты, ёсць прасторныя актавая і спартыўная залы, сталовыя.

НА ЗДЫМКУ: новая школа ў Астрыне.

ХЛЕБ—УСЯМУ ГАЛАВА

«Хлеб — усяму галава». Гэтую старую народную мудрасць, не раз праверaную жыццём, на Беларусі можна пачуць вельмі часта. Магчыма, памятаюць яе і нашы суайчыннікі, тыя, хто правёў на гэтай зямлі дзяцінства, юнацтва. Ім, у асноўным выхадцам з сялян, словы — хлеб, сяўба, зажынкі, дажынкі не толькі добра зразумелыя, але і ў поўным сэнсе родныя. Есць, мабыць, і такія, хто зведаў працу хлебароба сам. Вось толькі хлебнае поле раней не заўсёды радавала беларускага селяніна сваім багаццем, хаця поту і працы ён укладваў у яго нямала.

Сёлета ўборка хлеба ўжо скончана. У рэспубліцы сабраны рэкордны ўраджай — у сярэднім больш за 35 цэнтнераў з кожнага гектара збожжавых пасеваў. І гэта нас радуе, хаця ўсе мы разумеем: трэба і магчыма дабівацца большага. Сённяшні поспех—першы крок на гэтай нялёгкай дарозе.

Гэтыя здымкі зроблены не толькі ў трох розных раёнах рэспублікі, але і ў розных абласцях — Гомельскай, Віцебскай і Гродзенскай. На іх — моманты з жыцця беларускіх земляробаў, аб'яднаных агульным клопатам: хутка і якасна сабраць вырашчаны ўраджай. Руплівасць, сумленнасць — вось чым вызначаюцца сельскія працаўнікі ва ўсе часы. І сёлетні багаты ўраджай — вынік карпатлівай і мэтанакіраванай работы. Такой, як, напрыклад, у калгасе імя Леніна Гомельскага раёна, дзе зафіксавана сапраўды рэкордная ўраджайнасць з гектара — 104,6 цэнтнера.

НА ЗДЫМКАХ: Сцяпан БЕЛІКАЎ — галоўны аграном калгаса імя Леніна Гомельскага раёна. Ён — адзін з ініцыятараў укаранення інтэнсіўных тэхналогій на Гомельшчыне; уборка ячменю ў саўгасе «Свабода» Чашніцкага раёна; гэты здымак зроблены ў саўгасе «Беларусь» Гродзенскага раёна напярэдадні сяўбы азімых.

Фота І. ЮДАША, А. ЦАРЛЮКЕВІЧА, А. ПЕРАХОДА.

РАДУЮЦЬ СЁЛЕТНІЯ НАМАЛОТЫ

АБ ВЫНІКАХ СЁЛЕТНЯЙ УБОРКІ ЗБОЖЖА Ў РЭСПУБЛІЦЫ НАШ КАРЭСПАНДЭНТ ПАПРАСІЛА РАСКАЗАЦЬ АЛЯКСАНДРА СТАРАВОЙТАВА, НАМЕСНІКА СТАРШЫНІ ДЗЯРЖАГРАПРОМА БССР, НАЧАЛЬНІКА ГАЛОЎНАГА ЎПРАЎЛЕННЯ РАСЛІНАВОДСТВА.

— Аляксандр Міхайлавіч, як ацэньваюцца сёлетнія намалоты збожжавых і зернебабовых культур у рэспубліцы!

— Пачну з таго, што гэта першы такі ўраджай у Беларусі. Летась было па 25 цэнтнераў з гектара, а зараз — вышэй адзнакі 35. Калі сказаць асобна пра кожную вобласць, то лідэр — гродзенцы: у іх выйшла амаль па 41 цэнтнеру збожжа з гектара. Нядрэнна папрацавалі і на Брэстчыне — каля 40 цэнтнераў. Але ў цэлым па рэспубліцы вынікі маглі быць і лепшымі. З-за паводкі не будуць наогул убірацца каля 100 тысяч гектараў пасеваў. Там проста няма чаго збіраць. Асабліва жорстка ўдарыла непагадзь па Віцебшчыне.

— У чым жа галоўная прычына сёлетняга поспеху!

— Так, уборку-87 на хлебным полі можна назваць паспяховай. Але гэты поспех — не выпадковасць. У яго аснове — праца. Напружаная праца.

Восемдзесят працэнтаў збожжавых вырошчвалася па інтэнсіўнай тэхналогіі. А раз павысіўся ўзровень тэхналагічнай дысцыпліны, то і рэсурсы, што выдзяляліся на збожжавае поле, далі большую аддачу. Для прыкладу можна прыгадаць калгас «Прагрэс» Гродзенскага раёна, дзе ўборка скончана з вынікам 68,4 цэнтнера збожжавых і зернебабовых з гектара.

— Дарэчы, яго старшыня Аляксандр Дубко — член прэзідыума Беларускага таварыства «Радзіма». Некаторыя з нашых землякоў нават знаёмы з ім асабіста...

— «Прагрэс» — адна з найбольш моцных гаспадарак рэспублікі, але, безумоўна, не адзіная ў такім родзе. Высокі ўраджай хлеба ў калгасах і саўгасах Нясвіжчыны: у многіх гаспадарках па пяцьдзесят і больш цэнтнераў з гектара. Да гэтага ў Нясвіжскім раёне пачалася падрыхтоўка яшчэ зімой: праводзіліся заняткі са спецыялістамі і механізатарамі — інтэнсіўная тэхналогія патрабуе ад работнікаў добрых ведаў у аграноміі, рыхтавалася тэхніка, насенне даводзілася менавіта да тых кандыцый, якія патрабуюцца па сучаснай тэхналогіі. І хаця ў гэтых мясцінах палегла амаль 90 працэнтаў пасеваў, са складанай сітуацыі тут выйшлі з гонарам.

— А якія перспектывы на бліжэйшую будучыню!

— Ніякіх новых лічбаў называць не буду. Галоўнай задачай стане — замацаваць сёлетні вынік.

— Апошнім часам з'явіліся паведамленні пра рэкордную ўраджайнасць у Беларусі: 100 і нават ужо ёсць 104 цэнтнеры збожжа з гектара. Як мы павінны гэта ацэньваць!

— Вельмі сур'ёзна. Так, пакуль размова толькі пра асобныя з'явы. Але назваць іх рэкордам дзеля рэкорда нельга. Тое, што цяпер вылучаецца з агульнага рада, павінна стаць заўтра нормай. Менавіта так мы разумеем прыведзеныя вамі лічбы, якімі наша рэспубліка можа заслужана ганарыцца.

Між іншым, рэкорды пастаўлены ў асноўным на палях, засеяных насеннем сартоў, выведзеных беларускімі вучонымі-селекцыянерамі. Вельмі добра зарэкамендавала сябе азімае жыта «пухаўчанка», азімая пшаніца «надзея», «бярэзіна», якія прадаставіў хлебаробам наш навукова-даследчы інстытут земляробства. Можна прыгадаць яшчэ і авёс «буг», ячмень «зазерскі-85». Таксама сарты — беларускія, вельмі добрыя. Але жыццё на месцы не стаіць, і пошукі працягваюцца.

— А якія праблемы выявіліся ў ходзе ўборкі!

— Праблемы ёсць, канешне. І нямала. Бо тое, што зроблена сёння, — толькі пачатак вялікай работы па перабудове сельскай гаспадаркі, павышэнню яе прадукцыйнасці. Мы радуемся сёлетнім вынікам, але яны пакуль што даволі сціплыя ў параўнанні з тым, што б хацелася мець. І таму трэба далей развіваць інтэнсіўныя тэхналогіі, вучыць людзей працаваць. Вялікія праблемы пакуль у нас з уборачнай тэхнікай: стары камбайн проста не ў стане справіцца з высокай ураджайнасцю. Зноў-такі і ахова раслін ад хвароб і шкоднікаў адстае ў многім з-за адсутнасці адпаведных сучасных прыстасаванняў і механізмаў. Адстае і сушыльная гаспадарка. Былі нават выпадкі, калі з-за гэтага гінула збожжа, што зусім недапушчальна.

— Які ж далейшы лёс сабранага ў Беларусі ўраджаю!

— Частку збожжа мы па плану прадаём дзяржаве. У цэлым рэспубліка з планавымі пастаўкамі ў агульнасаюзны фонд ужо справілася — на нарыхтоўчыя пункты дастаўлена больш за 1 500 тысяч тон збожжа. Забяспечыўшы сябе насеннем, гаспадаркі працягваюць адпраўляць прадукцыю звыш задання, але ўжо па павышаных цэнах.

Што тычыцца рэспубліканскіх патрэб, то сваё насельніцтва мы забяспечваем хлебам поўнасцю.

Гутарку вяла Галіна УЛІЦЁНАК.

ЛЮДЗІ РЭДКАЙ ПРАФЕСІІ

ДРЭВАЛАЗЫ

Ні ў адным слоўніку вы не знойдзеце назвы гэтай прафесіі. Але тым не менш яна існуе. І цікава, што ўсе дрэвалазы працуюць на Віцебшчыне, у Глыбоцкім доследным лягсасе.

Я пазнаёміўся з імі мінулай зімой. Невялікая група мужчын, па амуніцыі падобных да альпіністаў, адпраўлялася ў доўгі паход. Іх чакалі два месяцы няспынных пераездаў і пераходаў, з начлегамі ў лясніцтвах, вясковых дамах, а часам проста на снезе каля вогнішча. Канчатковая мэта паходу — даставіць у лягсас чаранкі мачтавых соснаў, з якіх будуць закладзены новыя лясныя плантацыі.

Цяжкая гэта работа. Не кожны зможа вытрымаць двух-трохкіламетровы пераход па глыбокім снезе ад пракладзенай дарогі ў глыбіню лесу да дзялянкі з запаветнымі плюсавымі дрэвамі. А назад, акрамя амуніцыі, нясеш на спіне яшчэ і вязанкі чаранкоў, здабытых на 25—30-метровай вышыні.

Дрэвалазам можа быць моцны, смелы, спрытны чалавек. Калі дзесяць гадоў назад узнікла патрэбнасць у людзях такой прафесіі, піянерамі яе сталі альпіністы-аматары. Па запрашэнню Глыбоцкага лягсаса з Мінска прыехалі некалькі альпіністаў з інструктарам. Яны і сабралі першы ўраджай чаранкоў з плюсавых соснаў.

Але ў лягсасе разумелі, што альпіністы — не выхад. Таму была арганізавана падрыхтоўка дрэвалазаў. У мяне ў руках пасведчанне пад нумарам адзін Мікалая Лаўрыновіча. У ім гаворыцца, што Лаўрыновіч скончыў курсы па падрыхтоўцы рабочых для нарыхтоўкі чаранкоў і шышак, і яму прысвоена кваліфікацыя «дрэвалаз». Такія ж пасведчанні маюць тэхнік-лесавод Тадэвуш Ласоўскі, ляснік Уладзімір Рагоўскі, шафёр Пятро Юхневіч.

У чым жа важнасць работы гэтых людзей? Аказваецца, плюсавыя элітныя дрэвы нават для нашай, багатай лясамі рэспублікі рэдкасць. Яны складаюць селекцыйны фонд, які сфарміравалі вучоныя Беларускага навукова-даследчага інстытута лясной гаспадаркі. Скажам, у Акінчыцкім лясніцтве Стаўбцоўскага лягсаса ў квартале 41 растуць сем такіх соснаў. Глыбоцкія дрэвалазы прыязджаюць у лясніцтва, ім дапамагаюць знайсці тое месца, дзе растуць гэтыя каштоўныя дрэвы, незвычайна высокія і стромкія, быццам самой прыродай створаныя для карабельнай мачты. Кожнае з іх пазначаецца нумарам, белай паласой і агароджваецца. Каб усім было ясна: ахоўваецца дзяржавай!

Дрэвалазы падымаюцца на плюсавае дрэва і зразаюць з яго секатарам ад 50 да 100 чаранкоў. На кожным дрэве працуе адзін майстар. Чаранкі скідваюцца ўніз, дзе кіраўнік групы акуратна, каб не пашкодзіць, звязвае іх ў пукі. Адрастуць чаранкі толькі праз пяць гадоў. Так што новы паход сюды будзе не хутка. За дзень кожны дрэвалаз «апрацоўвае» па тры дрэвы. За сезон нарыхтоўваецца, у залежнасці ад ураджаю, да 20—25 тысяч чаранкоў.

Дастаўленыя ў лягсас чаранкі захоўваюцца ў пучках пры тэмпературы 0—1 градус па Цэльсію і адноснай вільготнасці 95 працэнтаў. Наступны этап селекцыйнай работы — вырошчванне прышчэпленага пасадачнага матэрыялу: на звычайныя саджанцы прывіваюцца чаранкі плюсавых дрэў. Два гады прышчэпленыя чаранкі знаходзяцца ў цяпліцах. Пасля частка іх «перасяляецца» на лесанасенныя плантацыі Глыбоцкага лягсаса, астатнія рассылаюцца па ўсёй рэспубліцы.

Праз пэўны час плантацыі пачнуць даваць насенне палепшанай якасці. Дзеля гэтага кожны год у канцы зімы і адпраўляюцца глыбоцкія дрэвалазы ў цяжкі паход. Дзякуючы ім у лягсасе цяпер ёсць амаль 150 гектараў лесанасенных плантацый, дзе растуць сасна і елка звычайныя, лістоўніца еўрапейская, бяроза карэльская. 57 гектараў ужо ўступілі ў пару пладанашэння. З гэтага насення будуць вырашчаны масівы лясоў асобага генетычнага фонду.

В. ФЁДАРАЎ.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

АКНО Ў СВЕТ

У рэдакцыю пазванілі ад Упаўнаважанага Савета па справах рэлігій пры Савеце Міністраў СССР па БССР:

— У нас у гасцях сын і бацька Рапецкія з Канады. Якаў Піліпавіч — даўні чытач «Голасу Радзімы». Хацеў бы зайсці ў рэдакцыю.

З газеты і пачалася пры сустрэчы наша размова.

— Не магу ўявіць свайго жыцця на чужыне без «Голасу Радзімы», — расчулена казаў наш зямляк. — Яна для мяне акно ў свет, акно, праз якое бачу сваю Бацькаўшчыну. З асалодай чытаю па-беларуску. Здаецца, такой прыгожай мовы і ў свеце больш няма. Ажываю пры слове «Беларусь».

Якаў Піліпавіч расказвае, што зведаў гордасць, калі ўбачыў на першай старонцы аднаго з нумароў «Голасу Радзімы» гмах новай гасцініцы. Узрадаваўся, што назвалі яе «Беларусь». У час знаходжання ў Брэсце зайшлі з сынам у магазін. Іосіф Якаўлевіч падышоў да піяніна, адкінуў века, прачытаў — «Беларусь».

— І зноў узрадаваліся мы з сынам, — весела ўсміхаецца Якаў Піліпавіч. — Добрыя рэчы робяць беларусы. Прыемна стала, што мы такія здольныя і ўмелыя. У мяне дома ёсць фотаздымак: стаю побач з трактарам «Беларусь». Зроблена фатаграфія ў Канадзе. Там фермеры ахвотна купляюць гэту недарагую і эканамічную машыну.

— Сёння раніцай у гасцініцы я прачнуўся першым, — загаварыў Іосіф Якаўлевіч, — уключыў радыё. Палілася песня «Мы, беларусы, з братняю Руссю разам шукалі к шчасцю дарог». Адразу ж пабудзіў бацьку. Разам слухалі.

— Пра тое, што я беларус, упершыню даведаўся, можна сказаць, выпадкова. Было гэта яшчэ ў першую сусветную вайну. Калі былі ў бежанстве, салдат нейкі ў бацькі спытаў, адкуль мы. Ён адказаў: «З Беларусі».

Якаў Рапецкі родам з Піншчыны, з вёскі Новы Дварэц. І цяпер жыве там сястра, іншыя сваякі, з якімі і сустракаліся нашы госці. Жыццё іх спадабалася Якаву Піліпавічу, не заўважыў ён, каб зведвалі яны нястачу, былі бяднейшымі за яго. У Брэсце хадзілі з сынам па базары. «Хапае тавараў. Усё ў вас ёсць».

Іосіф Якаўлевіч на радзіме бацькі другі раз. Упершыню пабываў тут 13 гадоў назад. Казаў, што ў Мінску прыкмячае многа новага, на вуліцах пабольшала машын, метро з'явілася.

— Усяго новага не пералічыш, — гаварыў ён. — Ва ўсіх галінах жыцця адчуваецца прагрэс. Вялікая карысць, калі людзі ездзяць адзін да аднаго ў госці, знаёмяцца, гутараць. Знікаюць непаразуменні, прадузятасць. Дзеля справядлівасці трэба заўважыць, што на амерыканскім кантыненце паступова да лепшага мяняюцца адносіны да Савецкага Саюза. Бачаць у ім не агрэсара, а дзяржаву, якая хоча сябраваць і жыць у міры з іншымі народамі.

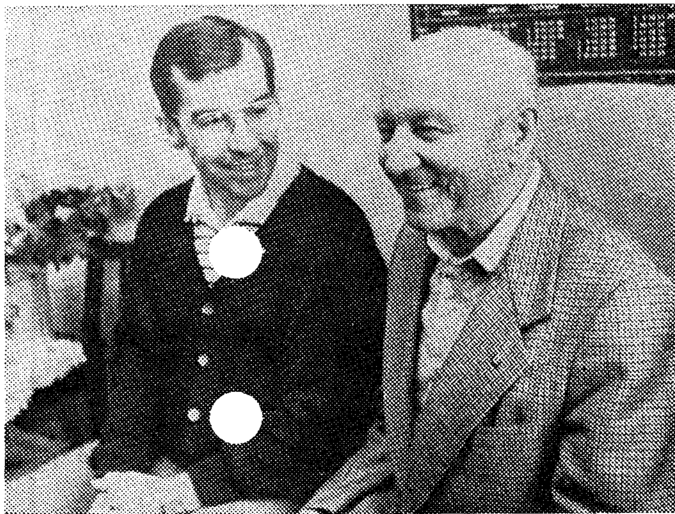
Якаў Рапецкі задаволены, што сын разумее і падзяляе яго добрыя пачуцці да Радзімы.

— Каля фартуха маці і на каленях у таты вывучыўся нашай роднай мове, — гаварыў пра сына Якаў Піліпавіч.

А нядаўна пацешыла дзедава сэрца ўнучка. Старыя перабіраліся на новую кватэру, пераглядалі рэчы, кнігі — не ўсё ж вартае, каб забіраць з сабой на новае месца жыхарства. Трапіў на вочы Якаву Піліпавічу Буквар, па якім вучыліся яго дзеці. Пакуль раздумваў, што рабіць з ім, унучка Шарлота папрасіла: «Пакінь, дзядуля. Я буду вучыцца».

Д. ЧАРКАСАВА.

НА ЗДЫМКУ: Якаў РАПЕЦКІ з сынам Іосіфам у «Голасе Радзімы».

Што? Як? Чаму?

КІРАЎНІКА ВЫБІРАЕ КАЛЕКТЫЎ

Яшчэ два гады назад гэта былі адзінкавыя выпадкі. Раней, як правіла, кіраўнікі прызначаліся «зверху»—адміністрацыяй, главкам ці міністэрствам (у залежнасці ад рангу). Цяпер жа сітуацыя кардынальна змянілася. Кіраўніка выбірае калектыў на агульным сходзе з некалькіх кандыдатаў тайным галасаваннем. Выбіраюць начальнікаў цэхаў і галоўных інжынераў, загадчыкаў аддзелаў і лабараторый, дырэктараў заводаў і навукова-даследчых устаноў...

Звернемся да канкрэтных прыкладаў.

У светлагорскім вытворчым аб'яднанні «Хімвалакно» вызвалілася пасада галоўнага інжынера. Прэтэндэнтаў на вакантнае месца было двое: намеснік дырэктара па вытворчасці А. Астапенка і начальнік вытворча-тэхнічнага аддзела Г. Няфтанаў. Працуюць яны на прадпрыемстве не адзін год, і ў калектыве іх ведаюць добра. Абодва маюць вышэйшую адукацыю, дасведчаныя спецыялісты, праявілі сябе здольнымі арганізатарамі. Але каму з іх заняць пасаду галоўнага інжынера—вырашыць павінен быў сход, на які сабраліся прадстаўнікі ўчасткаў, цэхаў, аддзелаў.

Спачатку слова ўзялі прэтэндэнты. Кожны выклаў сваю праграму сацыяльнага і эканамічнага развіцця калектыву, уласны пункт гледжання на першачарговыя і перспектыўныя задачы. Потым пачалося абмеркаванне кандыдатаў. Іх характарызавалі, ім раілі, задавалі самыя розныя пытанні, падчас даволі вострыя. Па выказваннях людзей (а ўсяго выступіла каля трыццаці чалавек) можна было меркаваць, што Астапенка мае больш шансаў заняць вакантнае месца. Уласна кажучы, так і здарылася: намеснік дырэктара па вытворчасці набраў дзве трэці галасоў.

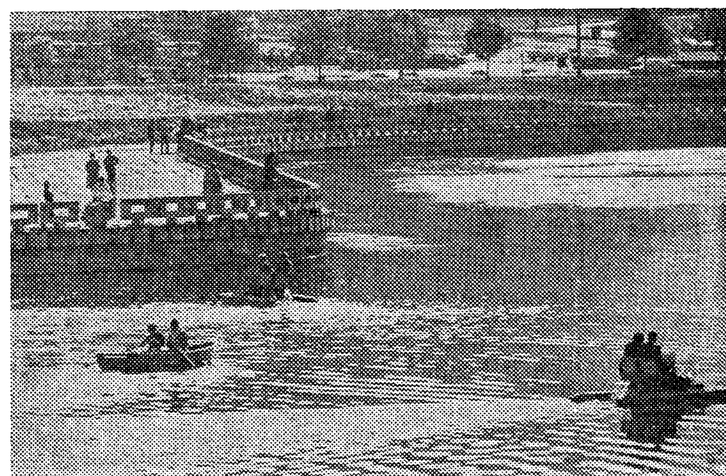
Аднак далёка не заўсёды вынікі галасавання можна прадказаць. На Мінскім падшыпнікавым заводзе, напрыклад, выбіралі начальніка аўтаматна-такарнага цэха. Адміністрацыя і грамадскія арганізацыі прадпрыемства прапанавалі тры кандыдатуры. Але калі іх пачалі абмяркоўваць, рабочы С. Аўсіевіч, наладчык з 35-гадовым стажам, вылучыў чацвёртага кандыдата—намесніка начальніка цэха Пятра Дзерашава, які і атрымаў большасць галасоў.

Дарэчы, аб працэдуры выбараў. Нейкага універсальнага палажэння няма (ды й наўрад ці яно патрэбна). На вакантнае месца гаспадарчага кіраўніка можа прэтэндаваць, па сутнасці, кожны работнік, які адпавядае фармальным патрабаванням (адукацыя, кваліфікацыя, стаж работы), што прад'яўляюцца да кіраўнікоў гэтага [illegible]у.

І яш[illegible] дзін момант. Выбіраючы кіраўніка, калектыў ацэньвае яго не па анкетных даных, а звяртае ўвагу перш за ўсё на дзелавыя і чалавечыя якасці прэтэндэнта. Паказальны ў гэтым плане сход, які адбыўся на Брэсцкім авіяпрадпрыемстве. Выбіралі начальніка наземнай службы. На пасаду прэтэндавалі два кандыдаты — А. Іванюковіч і М. Скакун. Калі меркаваць толькі па анкеце, у першага кандыдата — Анатоля Іванюковіча і вопы[illegible]актычнай работы багацейшы, і жыццё, як кажуць, ён ведае [illegible]ш. Яму 49 гадоў, вышэйшая адукацыя, член КПСС. Міхаіл Скакун маладзейшы — 37 гадоў, адукацыя сярэднетэхнічная, беспартыйны. У конкурсе анкет, напэўна ж, перамог бы першы. Аднак калектыў вырашыў інакш. Людзі працуюць з кандыдатамі побач і ведаюць, хто з іх на што здатны. Гэтае веданне не можа замяніць ні адна, нават самая падрабязная, анкета.

Калі на прадпрыемствах нашай рэспублікі толькі пачыналі практыкаваць выбарнасць кіраўнікоў, не ўсе паставіліся да гэтага аднолькава прыхільна. Ды, зрэшты, яшчэ і сёння можна чуць апаску: маўляў, рабочыя могуць памыліцца і выберуць «не таго, каго трэба» ці прагаласуюць проста за «свайго хлопца», таму трэба іх дзеянні падкарэкціраваць. Думаецца, гэтая перасцярога, якая нагадвае самы звычайны «вотум недавер'я» працоўнаму калектыву, абсалютна беспадстаўная. І вось чаму. Поўны гаспадарчы разлік і самафінансаванне, на якія пераходзіць наша прамысловасць, ставяць работнікаў у такія ўмовы, пры якіх і заработная плата, і сацыяльныя даброты калектыву цалкам залежаць ад канчатковых вынікаў працы: што зарабіў — тое і атрымаеш. Дык ці ж стануць рабочыя ў такой сітуацыі выбіраць «добранькага» кіраўніка замест настойлівага і прадпрымальнага? Наўрад ці. І гэта пацвярджае першы вопыт. Выбіраюць, як правіла, строгіх, справядлівых, сумленных і, зразумела, кампетэнтных.

Такім чынам, цяпер ужо не стаіць пытанне: назначаць ці выбіраць. Большасць галасуе за выбарнасць кіраўнікоў. І гэта не фармальны акт, не мода, а менавіта патрабаванне сённяшняга дня. На апошнім Пленуме Цэнтральнага Камітэта КПСС савецкі лідэр Міхаіл Гарбачоў падкрэсліў, што мы не справімся з задачамі перабудовы, калі не будзем цвёрда і паслядоўна весці лінію на дэмакратызацыю. У гэтым і заключаецца сэнс пераменаў, якія адбываюцца зараз у нашай краіне.

Мінск. На Свіслачы ў раёне праспекта Машэрава.

Фота У. ВІТЧАНКІ і А. САНЦОВА.

ПО СТРАНИЦАМ ИЗДАНИЙ НАШИХ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ

ПРАЗДНИК В АРРОВ-ПАРКЕ

Наши постоянные читатели хорошо знают о том, как активно проводят культурно-просветительную работу общества и клубы соотечественников в США. Все они объединены вокруг прогрессивной газеты «Русский голос». Неподалеку от Нью-Йорка наши соотечественники еще в сороковые годы создали свой своеобразный культурный центр — место отдыха и проведения различных мероприятий — Арров-парк. Ежегодно газетой «Русский голос» в Арров-парке проводится русско-белорусский день. На этот праздник приглашаются и гости из Советского Союза. В этом году он проходил по расширенной программе и отмечался не только в Арров-парке, но и в Кливленде, Чикаго. На него была приглашена делегация Советского общества «Родина», в состав которой входили и представители нашей республики. Возглавлял делегацию народный артист СССР, главный режиссер Малого театра Союза СССР Владимир Андреев. Празднества были приурочены к 70-летию газеты «Русский голос», она посвятила им большую статью, краткое изложение которой мы предлагаем вашему вниманию.

После возложения цветов к памятникам Т. Шевченко, У. Уитмену, А. Пушкину и Я. Купале, которые установлены в Арров-парке, гости из СССР дали небольшой концерт. Виктория Мазур, солистка Минского театра музыкальной комедии, заслуженная артистка БССР прекрасно исполнила несколько белорусских, украинских и русских народных песен. Покорил присутствующих своим голосом солист Москонцерта Евгений Поликанин.

Владимир Андреев рассказал собравшимся о переменах, происходящих сейчас в Советском Союзе, в частности, в театральной и культурной жизни страны. Член делегации Аркадий Русецкий ответил на многочисленные вопросы американских белорусов о сегодняшней жизни в Белоруссии.

Утром делегация Общества «Родина» выехала на миниавтобусе в сопровождении редактора «Русского голоса» Павла Ветрова в Кливленд.

На следующий день делегацию из Советского Союза принимали у себя в гостях местные белорусы. И опять разговоры, расспросы: «Как там на Родине, в родной Белоруссии?..»

Артисты из СССР выступили с небольшим концертом, который был встречен зрителями очень тепло и сердечно.

Еще через день гостей из Советского Союза встречали уже в Чикаго, в помещении Русского культурного центра. Джун Мека, Пелагея Трушинская, Павел Лютка и другие активисты центра организовали и прекрасно подготовили банкет и концерт. На нем присутствовали настоятель Русской православной церкви Святого Вознесения в Чикаго Владимир Кондратенко, редактор прогрессивной литовской газеты «Вильнис», выходящей в Чикаго, Джон Якубка, редактор нью-йоркской газеты «Украински вести» Михаил Ганусяк, представители местного Общества американо-советской дружбы.

Представитель Русского культурного центра Пелагея Трушинская краткой торжественной речью открыла праздничный банкет.

Затем выступил редактор газеты «Русский голос» Павел Ветров. Он напомнил собравшимся, что это уже второй в этом году приезд советских артистов в Чикаго, организованный газетой.

Руководитель делегации Общества «Родина» Владимир Андреев поблагодарил собравшихся за столь теплый прием, передал горячий привет советских людей соотечественникам, живущим за океаном и не забывающим свой родной язык, культуру, обычаи.

Газета выразила большую благодарность Обществу «Родина», приславшему замечательных артистов, что способствовало успешному проведению русско-белорусского дня в США.

ВЕЛИКИЙ ОКТЯБРЬ: ИЗ ЛЕТОПИСИ РЕВОЛЮЦИИ

ПОЧЕМУ КПСС СТАЛА ЕДИНСТВЕННОЙ ПАРТИЕЙ СТРАНЫ

Как и семь десятилетий назад, сегодня КПСС—правящей партии советского общества—западной пропагандой вменяется в «вину» ее неуступчивость, непримиримость, «нежелание» разделить власть с другими действовавшими в далеком 1917 году партиями. Подобными аргументами вновь пытаются обосновать и тезис о «недемократичности социализма», и опровергнутое историей утверждение, что коммунисты-де всегда ратовали за однопартийную систему, такую, какая сложилась в Советском Союзе.

Так ли это? Не логичнее ли ставить вопрос по-иному: почему именно Коммунистическая партия осталась одной-единственной организованной политической силой страны? Оснований для подобной постановки вопроса более чем достаточно.

ДИКТОВАЛА ПРАКТИКА РЕВОЛЮЦИИ

После февральской буржуазно-демократической революции 1917 года, в результате которой в России было свергнуто царское самодержавие и образовано Временное правительство, на роль правящей претендовали около полутора десятков политических партий—монархических, буржуазных и мелкобуржуазных. Некоторые из них, как, например, эсеры (социалисты-революционеры, защищавшие интересы мелкой городской и сельской буржуазии) и меньшевики—оппортунистическое крыло российской социал-демократии, пользовались определенным влиянием в массах. И тем не менее уже осенью того же бурного революционного года подавляющее большинство трудового народа страны отдало предпочтение большевикам (так называли сторонников В. И. Ленина), поддержало их политику, оказало им свое доверие. Почему?

Трудящиеся массы увидели все партии в деле и поняли, что в защите их интересов ни одна партия, кроме большевиков, дальше слов не идет. Поэтому они, пользуясь правом отзыва, изгоняли из созданных после революции Советов тех депутатов, которые не оправдали доверия, и избирали на их место большевиков.

В дни социалистической революции собрался Второй Всероссийский съезд Советов, провозгласивший победу Советской власти. Из 650 его делегатов около 400 были большевиками. Вторую по численности группу составляли левые эсеры (к тому времени в партии эсеров произошел раскол). Небольшой группой были представлены партии меньшевиков и правых эсеров, которые до этого господствовали в Советах рабочих и солдатских депутатов. Эта группа частично распалась на самом съезде, а некоторые ее представители и вовсе покинули его.

В обстановке полного единодушия съезд принял первый государственный акт Советской власти — Декрет о мире, провозгласивший войну величайшим преступлением против человечества. Только один делегат был против и 8 воздержались при голосовании жизненно важного для миллионов крестьян документа — Декрета о земле. Этот документ передавал в руки народа 150 миллионов гектаров земли, крестьяне впервые в истории освобождались от большой задолженности. В декрет был включен крестьянский наказ, составленный эсерами на основе местных крестьянских наказов, но не выполненный ими. В нем выдвигались требования ликвидировать частную собственность на землю и безвозмездно конфисковать ее у помещиков. Этим актом большевики, как партия рабочего класса, привлекли на свою сторону широкие крестьянские массы. Впоследствии Ленин говорил: «Именно так российский пролетариат **отвоевал** у эсеров **крестьянство** и отвоевал буквально **через несколько часов** после завоевания пролетариатом государственной власти».

В первые же дни Советской власти практика поставила и вопрос о многопартийной системе в осуществлении социалистических преобразований. Ленин и большевики в принципе не считали однопартийность обязательным признаком власти рабочих и крестьян. Это подтверждает их политика.

КУРС НА СОТРУДНИЧЕСТВО

20 ноября 1917 года, через 13 дней после победы революции, Центральный Комитет партии большевиков обнародовал свое обращение ко всем ее членам и ко всем трудящимся классам России. «**Мы предложили** и предлагаем левым эсерам разделить с нами власть. Не наша вина, если **они отказались**»,— говорится в нем. Что же произошло?

Второй съезд Советов избрал верховный законодательный орган страны — Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет (ВЦИК). По своему составу (101 человек) он был многопартийным. Помимо 62 большевиков во ВЦИК вошли 29 левых эсеров, 6 меньшевиков-интернационалистов, 3 украинских социалиста и 1 эсер-максималист. Но этими политическими силами съезд представительство не ограничивал. В принятом им постановлении говорится, что ВЦИК может быть пополнен представителями крестьянских Советов (к тому времени они еще действовали отдельно от Советов рабочих и солдатских депутатов), армейских организаций, а также той группы, которая ушла со съезда.

Сложнее обстояло дело с созданием рабоче-крестьянского правительства — Совета Народных Комиссаров. Большевики обеспечили себе подавляющее большинство на съезде и получили бесспорное право на формирование однопартийного правительства. Но они сочли необходимым предоставить в нем места левым эсерам — второй по численности группе делегатов, представленных на съезде. За несколько часов до образования правительства Центральный Комитет партии большевиков предложил трем левым эсерам войти в него, но получил отказ.

Однако большевики не захлопнули дверь. В упоминавшемся обращении подчеркивалось: «... мы были согласны и **остаемся согласны** разделить власть с меньшинством Советов, при условии лояльного, честного обязательства этого меньшинства подчиниться большинству и проводить программу, **одобренную всем** Всероссийским Вторым съездом Советов и состоящую в постепенных, но твердых и неуклонных шагах к социализму». На этих условиях большевики вновь предложили левым эсерам войти в правительство.

Но совместная работа в правительстве оказалась недолговечной. И не по вине большевиков. Вскоре выяснилось, что левые эсеры вовсе не собирались лояльно сотрудничать с большевиками в осуществлении социалистических преобразований. Их шаг был главным образом тактической уловкой, попыткой выиграть время для организации контрреволюционного мятежа и захвата власти. Весной 1918 года левые эсеры разрушили этот блок, вышли из правительства и встали на путь борьбы с Советской властью.

ЕСЛИ СМОТРЕТЬ ОБЪЕКТИВНО

Что касается буржуазных партий, то они сошли с политической арены в период гражданской войны и иностранной военной интервенции. Партии же меньшевиков и эсеров продолжали действовать до начала 20-х годов. Но они встали на путь пособничества свергнутым эксплуататорским классам и иностранным интервентам, активно участвовали в вооруженной борьбе против народа и в результате потерпели полный политический крах.

Хотят нынешние противники социализма признавать это или нет, но факт остается фактом: своей антинародной политикой мелкобуржуазные партии объективно помогли трудящимся лучше увидеть подлинно народный характер политики и усилий Коммунистической партии. Следовательно, они посвоему способствовали ее утверждению в качестве единственной правящей партии страны.

Сегодня руководящая и направляющая роль более чем 19-миллионной КПСС законодательно закреплена в Конституции СССР. Партия вобрала в себя все лучшее, передовое, что имеется в рабочем классе, крестьянстве, народной интеллигенции. Она учитывает и выражает интересы всех классов и социальных слоев, наций и народностей СССР. Под ее политическим руководством советские люди преобразили страну, превратили ее в могучую современную державу, построили социалистическое общество и заняты ныне его совершенствованием.

Дмитрий ГАЙМАКОВ.
(АПН).

О ЧЕМ МЫ ДУМАЕМ, О ЧЕМ СПОРИМ

ИСТОРИЯ И ПЕРЕСТРОЙКА

Советское общество идет по пути обновления. Перестройка ведется во имя укрепления социализма, очищения от всего, что мешает раскрываться его возможностям.

Советская историческая наука неотделима от всего строя жизни, и недостатки в общественном развитии не могли на ней не отразиться. Бурный подъем науки в начале 60-х годов с острыми дискуссиями, появлением новых направлений стал впоследствии сменяться уходом от исторических реалий, созданием ряда абстрактных схем. Сложнейшие проблемы истории советского общества, ее ключевых периодов, оценки крупных и сложных исторических фигур стали подаваться облегченно и округленно.

Историческая наука постепенно оказывалась в плену комментаторства, замалчивания, упрощения. Она испытала на себе влияние «непротиворечивой» концепции развития социализма, которая, не признавая сложной диалектики развития, способствовала закреплению застывшего на уровне 30-х годов представления о социализме.

Конечно, 70-е годы и начало 80-х не были временем сплошного застоя в науке. Да, выходили книги конъюнктурные, описательные, и, к сожалению, много. Но были и глубоко научные труды. В их числе — многотомные Биографическая хроника В. И. Ленина и «История СССР с древнейших времен», «История второй мировой войны 1939—1945 гг.», «Международное рабочее движение. Вопросы истории и теории», «История советского крестьянства», «Очерки истории исторической науки в СССР», «Исторический опыт трех российских революций» и др.

От этого наследства мы не собираемся отказываться. Отказываемся от иного — от тех «трудов», которые ограничивались полуправдой, писались в угоду конъюнктуре и превозносились неадекватно «заслугам».

В советской печати развернулось сегодня бурное обсуждение острых, жгучих вопросов истории. Писатели и журналисты, специалисты и неспециалисты, люди разных поколений и возрастов спешат высказаться по вопросам, находившимся в зоне молчания долгие годы. Эти публикации утоляют жажду соскоблить парадный глянец, за которым скрываются многочисленные недоделки и проблемы.

В газете «Социалистическая индустрия» в конце мая было опубликовано письмо рабочего Ивана Карасева, предложившего воздвигнуть Сталину памятник из золота как великому вождю и выдающемуся полководцу, и в ответ ему — статья академика Александра Самсонова, утверждающего, что Сталин не был ни великим вождем, ни выдающимся полководцем, потому что «совершал трагические по своим последствиям ошибки», «способствовал утверждению чуждого марксизму-ленинизму культа личности».

Не здесь ли — в изучении и освещении драматического предвоенного периода — поле для исследований, избегающих односторонних оценок и суждений? Ведь часто, мне кажется, вместо целостной картины эпохи 30-х годов «белая» и «черная» ее части существуют как бы независимо друг от друга: поразительный героизм первых пятилеток и массовые репрессии против честных людей, возникновение самого демократического государства и появление бюрократической машины, все сильнее раскрутившей свой маховик в экономике, культуре.

Насущными задачами сегодняшнего дня можно объяснить интерес к ленинской концепции новой экономической политики. Переход к ней в 1921 году носил переломный характер. От политики «военного коммунизма», породившей утопические представления о возможности ускоренного перехода к социализму на волне революционного энтузиазма, при помощи жесткой централизации управления, страна перешла тогда к принципиально новым методам хозяйствования, опирающимся на экономические рычаги.

Нынешние обсуждения в прессе, острые дискуссии показывают, что в последние годы историки всерьез не занимались всем комплексом вопросов истории советского общества на переломе 20—30-х годов. В появившихся публикациях содержатся порой прямо противоположные мнения. Одни считают, что, скажем, необходимость форсировать индустриализацию требовала нарушения «нормальных» пропорций хозяйственного развития и перенесения центра тяжести от экономических методов к административно-волевым. Другие негативно оценивают это изменение экономической политики как плод бюрократического произвола. Третьи идут еще дальше и объявляют, что мы отступили от ленинских принципов социализма и с тех пор десятилетиями, с небольшими паузами, двигались по тупиковой улице и только сейчас вернулись к нэповскому, ленинскому пути, восстанавливая в правах идеи хозрасчета и личного интереса.

Недавно в «Литературной газете» академик сельхозакадемии В. Тихонов предложил свою интерпретацию некоторых вопросов истории коллективизации. Он отрицает наличие в деревне конца 20-х годов кулака, как слоя эксплуататоров, и бедняка, как слоя эксплуатируемого, видит там только «тружеников» и «лодырей». В результате коллективизации, утверждает он, был нанесен удар по труженику, а не по кулаку, в деревне были подорваны производительные силы, а в стране обострилась продовольственная проблема. У такой позиции есть свои сторонники. Есть у нее и противники.

Отсюда задача историков: глубоко и объективно изучать трудности коллективизации, критически оценивая ее темпы, перегибы, стремление подтолкнуть процесс, связанные с этим человеческие драмы.

Ощущается неудовлетворенность и освещением ряда акций советской внешней политики накануне второй мировой войны, начатой во второй половине 60-х годов грандиозной хозяйственной реформы, потерпевшей провал в силу субъективных причин, существующими оценками деятельности Хрущева, Брежнева, других деятелей.

Как у заместителя директора Института истории СССР, у меня есть цель — способствовать в меру своих сил демократизации самой организации научных исследований, постановке новых вопросов, еще большему оживлению научных дискуссий. Остро чувствую, что и сам должен перестраиваться на своем рабочем месте историка.

Личные планы такие. Пишу книгу «Ян Рудзутак» — биографию революционера, который в силу политических и чисто человеческих качеств мог бы, думаю, быть Генеральным секретарем вместо Сталина, но стал жертвой его произвола. Вместе с коллегами подготовил третий том книги «Исторический опыт трех российских революций». Он посвящен Великому Октябрю, давшему энергию всему столетию. Ведь мы ставим свои задачи, опираясь на масштабы совершенного революцией, на общечеловеческую перспективу, открытую Октябрем.

Герман ТРУКАН,
доктор исторических наук.

ШЛЯХАМ ЎМАЦАВАННЯ СУВЯЗЕЙ

Значнай падзеяй культурнага жыцця рэспублікі стаў семінар замежных перакладчыкаў беларускай мастацкай літаратуры. Ён пачаўся 16 верасня і працягваўся амаль два тыдні. Сярод удзельнікаў семінара прафесар Карлава універсітэта ў Празе В. Жыдліцкі, які выступіў з сур'ёзнымі манаграфічнымі працамі, падрыхтаваў беларускую частку слоўніка славянскіх літаратур, Найдан Вылчаў, нястомнай працай якога створана цэлая бібліятэка беларускай паэзіі на балгарскай мове, Пенка Кынева з Балгарыі. У яе творчым арсенале пераклады твораў К. Чорнага, І. Мележа, В. Быкава, У. Караткевіча, І. Навуменкі, Б. Сачанкі, В. Казько. Менавіта П. Кыневай абавязаны мы тым, што балгарскі чытач адным з першых за мяжой пазнаёміўся з кнігай А. Адамовіча, Я. Брыля і У. Калесніка «Я з вогненнай вёскі...». Перакладчык і навуковец Норберт Рандау шмат карыснага зрабіў для прапаганды ў ГДР даваеннай беларускай літаратуры, ён — укладальнік анталогіі беларускага апавядання, перакладаў аповесці В. Быкава і А. Кудраўца. Часта выступае з рэцэнзіямі асобных твораў нашых пісьменнікаў, з агляднымі артыкуламі па праблемах развіцця беларускай літаратуры.

Сярод гасцей—вялікі знаўца рускай, украінскай і беларускай літаратуры прафесар Варшаўскага універсітэта Фларыян Няўважны. Ён даследаваў творчасць А. Чэхава, У. Маякоўскага, Л. Украінкі, І. Эрэнбурга, Я. Купалы, І. Мележа, Я. Брыля. У яго перакладзе загучалі па-польску вершы М. Танка, П. Панчанкі, Р. Барадуліна, М. Стральцова, А. Разанава, У. Някляева, іншых паэтаў старэйшага пакалення і больш маладых.

Як добра знаёмага, сустрэлі на беларускай зямлі югаслава Мамчылу Джэркавіча. У яго творчым арсенале — пераклад зборніка паэзіі М. Танка, ён — укладальнік, адзін з перакладчыкаў кнігі А. Куляшова «Беларускі бераг», па яго ініцыятыве і пад яго рэдакцыяй у Бялградзе выйшла нядаўна аповесць В. Быкава «Знак бяды», а цяпер калектыў аўтараў працуе над перакладам анталогіі беларускай паэзіі XX стагоддзя.

Праграма семінара была складзена з такім улікам, каб госці змаглі бліжэй пазнаёміцца з жыццём рэспублікі, з пісьменнікамі і іншымі дзеячамі культуры Беларусі, удасканаліць свае веды ў беларускай мове, літаратуры, гісторыі. Удзельнікі семінара праслухалі лекцыі «З гісторыі беларускай літаратурнай мовы», «Асноўныя этапы развіцця беларускай літаратуры (дакастрычніцкі перыяд), «Беларуская літаратурная мова на сучасным этапе развіцця», «Беларуская проза на сучасным этапе», якія прачыталі вядучыя вучоныя рэспублікі. Акрамя лекцый, госці мелі цікавыя гутаркі з пісьменнікам Янкам Брылём, са старшынёй Дзяржкамвыда БССР М. Дзяльцом, наведалі майстэрні беларускіх мастакоў М. Савіцкага і В. Шаранговіча, пабывалі ў сельскіх гаспадарках Міншчыны і Маладзечаншчыны, зрабілі экскурсію па памятных мясцінах Беларусі.

На заканчэнне семінара ў мінскім Доме літаратара адбыўся вялікі інтэрнацыянальны літаратурны вечар з удзелам гасцей і вядомых беларускіх пісьменнікаў.

ЗАЧАРАВАНЫ ПАЭЗІЯЙ ПУШКІНА

Міхаіл Вецік — мастак-афарміцель кніг. Шырока вядомыя яго ілюстрацыі да аповесці В. Быкава «Здрада», рамана аб жыцці Бетховена А. Аменды «Апасіяната», рамана Э. Хемінгуэя «Па кім звоніць звон», М. Стральцова «Цень ад вясла», Г. Пашкова «Дзяўчына з блакітным мячыкам». Гэтыя і многія іншыя работы мастака былі прадстаўлены на апошняй рэспубліканскай выстаўцы кніжнай графікі.

Міхаіл Вецік з тых, хто даўно і назаўсёды зачараваны паэзіяй вялікага Пушкіна. У яго майстэрні можна ўбачыць дзесяткі ілюстрацый да вершаў і паэм паэта, яго партрэты. Зробленыя ў розныя перыяды, гэтыя работы аб'ядноўваюцца ў серыі. Прапануем вашай увазе апошнія графічныя творы М. Веціка (яны выкананы ў рознай тэхніцы) з серыі «Мой Пушкін».

ПАШЫРАЮЦЦА ГРУЗІНСКА-БЕЛАРУСКІЯ ЛІТАРАТУРНЫЯ КАНТАКТЫ

НА МОВЕ СЯБРОЎСТВА

Гісторыя грузінска-беларускіх культурных і літаратурных сувязей была распачата яшчэ ў эпоху Кіеўскай Русі, у часы Ефрасінні Полацкай і Кірылы Тураўскага. У беларускай літаратуры першыя звесткі пра грузінаў змяшчаюцца ў «Хаджэнні ў Царград і Іерусалім» Ігнацыя Смаляніна (канец XIV стагоддзя). Творы Кірылы Тураўскага і Сімяона Полацкага былі перакладзены грузінскім паэтам — царом Арчылам і яго сынам, паплечнікам Пятра І — Аляксандрам Баграціёні. Арчыл і Сімяон Полацкі мелі перапіску і нават былі асабіста знаёмыя.

У канцы XVIII стагоддзя ў склад Расійскай дзяржавы ўвайшла Беларусь, а на пачатку XIX — Грузія. Пашырыліся кантакты паміж народамі, якія разам вялі барацьбу супраць самадзяржаўя.

У 30-х гадах XIX стагоддзя на беларускай зямлі пабываў грузінскі паэт і дзяржаўны дзеяч Грыгол Арбеліяні. Беларускі паэт-рэвалюцыянер Франц Савіч быў сасланы ў салдаты на Каўказ — у Грузінскі лінейны батальён, а Янка Лучына пачынаў у Тбілісі працоўную і творчую дзейнасць.

Але толькі ў паслякастрычніцкі час грузінска-беларускія літаратурныя сувязі набылі пастаянны характар, сістэмнасць і мэтанакіраванасць. Першыя непасрэдныя кантакты беларускіх і грузінскіх савецкіх пісьменнікаў адносяцца да 20-х гадоў нашага стагоддзя.

Значнай падзеяй у гісторыі братніх народаў была адначасовая паездка некалькіх беларускіх пісьменнікаў у Грузію і грузінскіх — на Беларусь у 1935 годзе. І. Абашыдзе, Т. Табідзе, С. Чыкавані і некаторыя іншыя грузінскія пісьменнікі прымалі ўдзел у рабоце III пленума СП СССР, які праходзіў у Мінску ў 1936 годзе. На старонках грузінскіх газет і часопісаў з'явіліся ў той час творы Я. Купалы, Я. Коласа, А. Александровіча, А. Дудара, а ў беларускай перыёдыцы друкаваліся творы Г. Табідзе, Т. Табідзе, І. Масашвілі і іншыя. Часопіс «Узвышша» знаёміў сваіх чытачоў з творчасцю грузінскіх класікаў Н. Бараташвілі, І. Чаўчавадзе, А. Цэрэтэлі, Важа-Пшавела. У 1936 годзе П. Броўкам быў перакладзены раман А. Кутатэлі «Тварам у твар», а К. Чорным — раман К. Лордкіпанідзе «Далоў кукурузную рэспубліку!».

Яркая старонка беларуска-грузінскіх культурных сувязей — удзел беларускіх літаратараў у V юбілейным пленуме СП і ў святкаваннях 750-годдзя славутай паэмы Ш. Руставелі «Віцязь у тыгравай шкуры», якія праходзілі ў снежні 1937 года ў Тбілісі.

Спецыяльна да юбілею Я. Купала напісаў верш «Сонечнаму Шата Руставелі», які разам з вершамі «Генацвале» і «Грузія» складаюць своеасаблівы трыпціх, прысвечаны «дружнай з сонцам краіне». Выступаў пясняр і на старонках прэсы, дзе гаварыў пра сусветнае значэнне твора Ш. Руставелі, пра дружбу народаў.

Народныя паэты Беларусі Янка Купала, Якуб Колас і Пятрусь Броўка з'яўляюцца заснавальнікамі пэўнай традыцыі адлюстравання Грузіі ў беларускай савецкай паэзіі. Грузіі прысвяцілі свае вершы Максім Танк, Пімен Панчанка, Г. Каржанеўская, А. Лойка, Н. Тулупава, М. Хведаровіч, К. Цвірка і многія іншыя беларускія паэты.

Першыя с[illegible]бы ўвасаблення грузінскай тэмы ў беларускай прозе адносяцца да 30-х гадоў. У рамане «Будучыня» Э. Самуйлёнак адлюстраваў барацьбу за ўстанаўленне Савецкай улады ў Грузіі. Вобразы прадстаўнікоў грузін[illegible]а народа стварылі П. Глебка (во[illegible], С. Арджанікідзе ў драматычнай паэме «Над Бярозай-ракой»), І. Мележ (у апавяданні «Сустрэча» і рамане «Мінскі напрамак»), В. Быкаў (у аповесцях «Пастка» і «Здрада»), К. Губарэвіч і І. Дорскі (у п'есе «Алазанская даліна»), А. Карпюк (у апавяданні «Мімоза»), В. Карамазаў (у апавяданні «Летняе пажоўклае лісце») і іншыя.

Шырока распрацоўваецца беларуская тэматыка ў грузінскай літаратуры. У выніку наведвання Беларусі К. Лордкіпанідзе напісаў цыкл навел «Бяссмерце». Значнае месца занялі беларускія матывы ў творчасці Р. Гвятадзе (цыкл вершаў «У Беларусі»), Х. Берулава (паэма «Хвалі Нёмана»), Д. Івардава (цыкл вершаў «Брэст — подзвіг і смутак»).

У часы Вялікай Айчыннай вайны на беларускай зямлі мужна змагаліся і грузінскія пісьменнікі. На Віцебшчыне ў барацьбе з фашыстамі загінуў паэт М. Гелавані. Асабіста перажытае ў тыя віхурныя гады знайшло адлюстраванне ў аповесці А. Каландадзе «Дні ў Брэсцкай крэпасці», у аповесцях і апавяданнях Д. Квіцарыдзе, у зборніку яго вершаў «Дарога», а таксама ў раманах «Бывайце, глухія лясы!» і «Помнікі зямлі не ў цяжар».

Асабліва сталі плённымі ўзаемныя кантакты беларускіх і грузінскіх пісьменнікаў, іх перакладчыцкая дзейнасць у апошнія дзесяцігоддзі. У прыватнасці, на грузінскай мове выйшлі: «Выбранае» Я. Купалы, раманы І. Мележа «Подых навальніцы», П. Броўкі «Калі зліваюцца рэкі», І. Шамякіна «Глыбокая плынь», аповесці В. Быкава «Абеліск», «Дажыць да світання», «Сотнікаў», «Знак бяды» і В. Зуба «Таямнічы надпіс». Убачылі свет зборнікі «Беларускія апавяданні», «Беларуская савецкая паэзія», «Беларускія савецкія паэты», зборнік вершаў А. Разанава «Вандроўны горад», а таксама першая двухмоўная кніжка паэзіі «Шчаслівы дзень».

З пачатку 60-х гадоў у Беларусі набылі сістэмнасць пераклады з грузінскай. Пра гэта сведчаць раман Ц. Данжашвілі «На Алазані», зборнік апавяданняў «Горны вадаспад», кніга выбраных вершаў М. Гелавані «Клятва», кніга лірыкі даўняга сябра беларускага народа Х. Берулава «Лісты надзеі». Актыўна перакладаў грузінскую паэзію М. Хведаровіч. З 1966 года дзякуючы яму і А. Звонаку пабеларуску загаварылі героі бессмяротнай паэмы Шата Руставелі «Віцязь у тыгравай шкуры».

Творы літаратур народаў СССР шырока друкаваў штогодні зборнік «Далягляды», які ў 1982 годзе перадаў гэтыя паўнамоцтвы альманаху «Братэрства». Творы [illegible]зінскіх пісьменнікаў знаходзяць [illegible] на старонкі часопіса «Полымя», [illegible]штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва». Альманах «Ветразь», дзіцячыя часопісы «Вясёлка» і «Бярозка» знаёмяць сваіх юных чытачоў з творчасцю іх грузінскіх равеснікаў, з творамі грузінскіх літаратараў, з народнымі ка[illegible]і. Акрамя паасобных публікацы[illegible] перыёдыцы беларускія школьнікі маглі прачытаць на роднай мове зборнік грузінскіх казак, зборнік апавяданняў пад назвай «Твае грузінскія сябры». А пазалетась яны атрымалі яшчэ два падарункі — «Грузінскія народныя казкі» і анталагічны зборнік «Дружная з сонцам» з серыі «Бібліятэка дзіцячай літаратуры народаў СССР».

Найбольш актыўна і плённа перакладаюць з грузінскай мовы Р. Барадулін, В. Нікіфаровіч, А. Разанаў, К. Цвірка, Т. Цулукідзе.

У пасляваенны час шырока вядзецца даследаванне ўзаемасувязей дзвюх літаратур. Трэба прызнаць, што вядучую ролю тут адыгрываюць грузінскія навукоўцы. Грунтоўныя даследаванні належаць С. Кекялідзе, К. Квачантырадзе, Н. Гапрындашвілі. Сярод беларускіх літаратуразнаўцаў і крытыкаў найбольш увагі вывучэнню сувязей з грузінскай літаратурай надаюць В. Нікіфаровіч, В. Рагойша і К. Цвірка.

Летась пра здабыткі і ўзаемадзеянне дзвюх братніх літаратур ішла гутарка на міжрэспубліканскай навуковай канферэнцыі «Узаемаўзбагачэнне літаратур народаў СССР (на прыкладзе грузінска-беларускай грамадскалітаратурнай садружнасці)», што праходзіла на філалагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У. І. Леніна. Яе ўдзельнікі, супрацоўнікі Музея дружбы народаў АН БССР і выкладчыкі Белдзяржуніверсітэта, прачыталі дваццаць змястоўных, разнастайных па тэматыцы і праблематыцы дакладаў. Пры іх абмеркаванні з задавальненнем адзначалася пашырэнне такіх з'яў, як пераклад твораў непасрэдна з арыгінала, узаемная падрыхтоўка і стажыроўка спецыялістаў - філолагаў. Было выказана нямала цікавых ідэй і прапаноў (напрыклад, аб стварэнні купалаўскага мемарыяла ў Цхалтуба), а таксама спадзяванне, што падобныя сустрэчы стануць традыцыйнымі.

Вынікі канферэнцыі, частыя асабістыя кантакты літаратараў, кнігі, што рыхтуюцца да выдання,— усё гэта дае падставы спадзявацца на далейшае плённае развіццё грузінска-беларускіх літаратурных узаемасувязей і глядзець на іх будучыню з аптымізмам.

Уладзімір СІЎЧЫКАЎ.

У МІНСКУ ЗАВЯРШЫЎСЯ XII УСЕСАЮЗНЫ ФЕСТЫВАЛЬ ТЭЛЕВІЗІЙНЫХ ФІЛЬМАЎ

НЕ ТОЛЬКІ ПАРАДНЫ ПАКАЗ

У СЯРЭДЗІНЕ верасня ў Мінску праходзіў XII Усесаюзны фестываль тэлевізійных фільмаў, прысвечаны 70-годдзю Вялікага Кастрычніка. Але маляўнічая эмблема фестывалю майстроў «малога экрана» заззяла ў нашай сталіцы за два месяцы да афіцыйнага яго адкрыцця. Тэлебачанне штодзённа знаёміла мільёны гледачоў з конкурснай і пазаконкурснай праграмай, куды ўвайшло ўсё лепшае, што створана тэлевізійнымі работнікамі за апошнія гады.

Па традыцыі на конкурсным аглядзе былі прадстаўлены ўсе асноўныя жанры тэлебачання — мастацкі, дакументальны, навукова-папулярны, дзіцячы, музычны і мультыплікацыйны фільмы. Ацэнкі ім выносіла чатыры журы, якія складаліся з аўтарытэтных работнікаў тэлебачання, кінематаграфіі, пісьменнікаў, журналістаў, крытыкаў, кампазітараў, артыстаў. Для ўзнагарод лаўрэатаў фестывалю было ўстаноўлена каля дваццаці прызоў.

Па разраду мастацкага фільма пасля папярэдняга адбору ў конкурсе прымалі ўдзел 17 стужак. Сярод іх двухсерыйная беларуская карціна «Сведка», пастаўленая рэжысёрам Валерыем Рыбаравым у творчым аб'яднанні тэлевізійных фільмаў студыі «Беларусьфільм» па аповесці Віктара Казько «Судны дзень».

У дакументальным тэлевізійным кіно за апошні час паявілася шмат палемічных, крытычна завостраных публіцыстычных карцін. На фестывалі ўдзельнічала ў конкурсе такая цікавая стужка, як «Чарнобыль: два колеры часу», знятая рэжысёрам І. Кобрыным (Украіна), якая патрабавала ад стваральнікаў асабістай мужнасці. Яна вяртае нас, гледачоў, да трагічных падзей мінулых вясны і лета, перадае напружанне і трывогу яшчэ свежых у памяці дзён барацьбы і адвагі. Гэты фільм па праву адзначаны адной з ганаровых узнагарод фестывалю.

Атрымала прыз і стужка рэжысёра Марыны Галдоўскай і аператара Аляксандра Стрэлянага «Архангельскі мужык», пастаўленая ў творчым аб'яднанні «Экран» Дзяржтэлерадыё СССР. Цікавая яна тым, што расказвае пра незвычайнага чалавека, сельскага працаўніка Мікалая Сіўкова, архангельскага мужыка, які прапанаваў новую форму гаспадарання на зямлі. Наогул Сіўкоў — чалавек неадназначны. Нездарма дырэктар саўгаса, дзе працуе гэты «мужык», гаворыць, што лепш бы яго наогул не было. Аўтары стужкі не бяруцца сцвярджаць, што метады гаспадарання Сіўкова бездакорныя. Яны разам з героямі фільма (а іх у карціне многа) раздумваюць аб эканамічных і сацыяльных праблемах сённяшняй вёскі.

Вялікі поспех на фестывалі выпаў на долю беларускіх тэлепубліцыстаў. Па раздзелу дакументальных карцін Вялікі прыз прысуджаны фільму «Тут быў Крылоў» рэжысёра Ю. Хашчавацкага (сцэнарый І. Яфрэмава), створаны Беларускім тэлерадыёкамітэтам.

На экране паказана звычайная школа з яе буднямі і праблемамі. Галерэя дзіцячых твараў праходзіць перад гледачом. Партрэты школьнікаў тыповыя і пазнавальныя. Тут няма намёку на заміляванне, лакіроўку ці рэтуш. Усё паказана строга дакументальна, праўдзіва.

Яшчэ адна асаблівасць сёлетняга фестывалю ў тым, што ён быў менш за ўсё падобны да парараднага паказу лепшых стужак. На ім ішла сур'ёзная размова аб шляхах развіцця тэлевізійнага кіно, адбыліся дыскусіі за «круглым сталом». Што фестываль быў «рабочым» і строгім, сведчыць і тое, што журы вырашыла па раздзелу мастацкіх фільмаў Вялікі прыз не прысуджаць. Прызамі ўзнагароджаны толькі два фільмы — беларускі «Сведка» і стужка студыі «Масфільм» «Міхайла Ламаносаў». У гэтых карцінах аўтары звяртаюцца да мінулага, як далёкага, так і параўнальна блізкага, дзе зноў з асаблівай сілай прагучала трагічная тэма вайны.

Пра фільм «Све[illegible]а» рэжысёра Валерыя [illegible]арава многа пісалі і да кон[illegible]рснага паказу на фестывалі. Яго прагляд чакалі з асаблівай цікавасцю. Можа таму, што гэта стужка быццам бы вырасла з сучаснай дакументальнай прозы аб [illegible]лікай Айчыннай вайне. [illegible] арганічна ўвабрала ў сябе падзеі пасляваеннага дзяцінства падлетка, суд над здраднікамі Радзімы і ўнутраны свет самога падлетка. Адзначаючы ўсе гэтыя вартасці стужкі, журы аднагалосна прысудзіла карціне адзін з галоўных прызоў фестывалю.

Шматсерыйны гісторыка-біяграфічны фільм «Міхайла Ламаносаў» рэжысёра А. Прошкіна расказвае аб жыцці вялікага рускага вучонага, паэта, мастака, грамадскага дзеяча. Наогул складанасць пастаноўкі фільма біяграфічнага жанру заключаецца ў тым, што жыццё героя паказваецца на фоне гістарычных падзей Расіі працяглага часу. Аўтарам удалося справіцца з гэтай нялёгкай задачай.

На фестывалі тэлевізійных фільмаў, акрамя вышэйназваных стужак, многія работы былі адзначаны ўзнагародамі, прызамі і ганаровымі дыпломамі журы і грамадскіх арганізацый. Так, спецыяльным прызам і прэміяй за рэжысёрскі дэбют адзначаны А. Цабадзе за фільм «Пляма» (Грузія). Лепшай мужчынскай роляй названа работа Алега Даля ў тэлефільме «Водпуск у верасні», пастаўленым рэжысёрам Віталіем Мельнікавым па п'есе Аляксандра Вампілава «Паляванне на качак». Прызам горада-героя Мінска адзначаны тэлефільм «Дарагі Эдзісон».

Адшумелі фестывальныя хвалі эфіра. Свята тэлевізійнага кіно скончылася. Шмат падзей, сустрэч умясціў у сябе гэты напружаны тыдзень. Падведзены вынікі, раздадзены прызы і ўзнагароды. Раз'ехаліся шматлікія ўдзельнікі і госці тэлевізійнага свята. Праводзячы іх, мы гаварым: «Да пабачэння! Да новых сустрэч на экране!»

Яўген КРУПЕНЯ.

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

ПОСПЕХ—ГЭТА ЗДОЛЬНАСЦЬ І ПРАЦА

Яму 32 гады. За плячамі — вучоба ў музычнай школе, Маскоўскай кансерваторыі, асістэнтуры, паспяховы ўдзел у васьмі музычных конкурсах. Два з іх былі асабліва адказныя і цяжкімі — гэта Міжнародныя конкурсы ў Японіі і імя П. Чайкоўскага ў Маскве. На абодвух саліст Белдзяржфілармоніі піяніст Аляксандр Цалякоў стаў лаўрэатам. Аўтарытэт, прызнанне відавочныя. Вось так, пераадольваючы доўгі рад ступеняў, падняўся ён да вышынь сваёй прафесіі. Цяпер, напэўна, можна было б расслабіцца і «спачываць на лаўрах» — клас у кансерваторыі, вучні, высокі ўзровень выканаўчага майстэрства... Але піяніст рашуча не жадае спыніцца на гэтым. За год, які прайшоў з пераможнага для яго VIII Міжнароднага конкурсу імя Чайкоўскага, А. Цалякоў паспеў пераканаўча даказаць сваю прыналежнасць да ліку актыўна канцэртуючых піяністаў, якія прапагандуюць музычную класіку. Вернасць гэтаму «рыцарскаму ордэну» не абяцае музыканту лёгкай славы і хуткай папулярнасці, таму што масавыя музычныя прыхільнасці сёння на баку лёгкіх жанраў, а моладзь узята ў палон «рокам». Іграць Бетховена і Шапэна — значыць у многім плысці супраць цячэння, нярэдка мірыцца з паўпустой залай. Але піяніст верыць, што чым больш і часцей гучыць сур'ёзная музыка, тым шырэй кола яе прыхільнікаў.

— Лёгкія жанры, поп- і рок-музыка памагаюць адпачыць, — гаворыць Аляксандр. — Людзі, якія аддаюць перавагу толькі такой музыцы, многае страчваюць. Класіка ж — невычэрпная крыніца чыстых, узвышаных думак і пачуццяў, гэта перажыванні найвялікшага напружання і напалу. Творы вялікіх кампазітараў — Баха, Моцарта, Шуберта і многіх іншых і сёння блізкія нам абуджальнай сілай да духоўнай дасканаласці.

Каб захапіць слухача п'есамі, якія выконвае, піяніст павінен не толькі валодаць віртуознай тэхнікай, моцнай воляй, але і быць яркай асобай, таму што шаблон і стэрэатып несумяшчальныя з мастацтвам. За раялем А. Цалякоў не дэманструе «вулканічных страсцей», «стыхійнай эмацыянальнасці» і іншых падобных эстрадных прыёмаў. Наадварот, поўнасцю падпарадкоўвае ўсе выканаўчыя сродкі нялёгкай мастацкай задачы — раскрыць вобразны свет твора, услухацца ў аўтарскую інтанацыю і дакладна перадаць яе, як бы «адсоўваючы сябе ў цень». Тады ўласныя пачуцці гучаць ва ўнісон з творам і ўс[illegible]ымаюцца як ажыўленне т[illegible] што сам аўтар «зашыфраваў» на паперы з дапамогай нотных знакаў. Вядомая польская піяністка Галіна Чэрны-Стэфаньска вызначыла творчую манеру ігры Цалякова словамі «лірычны інтэлектуалізм».

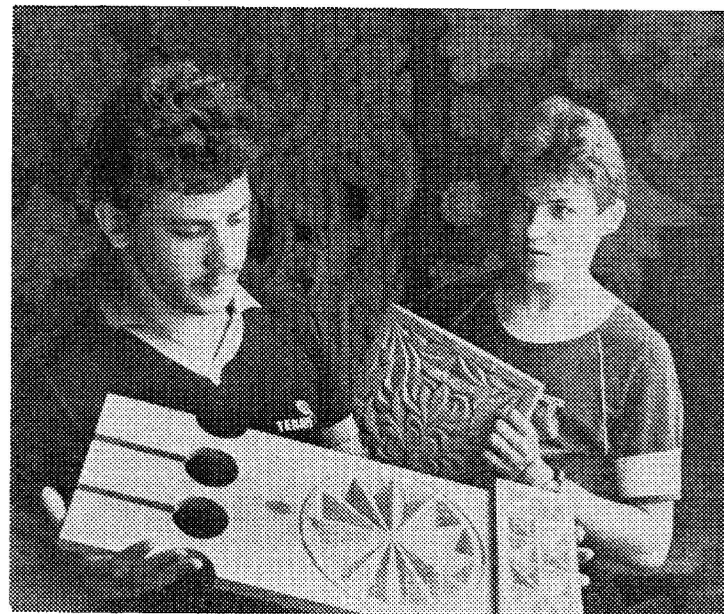
Здольнасці плюс праца — гэта вечная і, напэўна, адзіная формула сапраўднага поспеху. Яна пацвердзіла сваю непахіснасць і праз год пасля конкурсу імя Чайкоўскага на канцэрце піяніста ў зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі: выступленне яго запомнілася як яркая мастацкая з'ява.

Вельмі рознымі, са сваім непаўторным светам, своеасаблівым рытмічным пульсам, настроем паўсталі ў выкананні Цалякова кампазітары Шапэн, Шуман, Ліст. З вялікай ступенню дакладнасці і пазнавальнасці перададзены піяністам сучасны свет, сучасныя рытмы, урбаністычная пейзажнасць санат І. Лучанка і Р. Шчадрына.

Удзячнымі апладысментамі слухачоў заканчвалася кожнае выступленне музыканта.

Перамога не даецца проста. Сустрэча са слухачамі — зноў і зноў адказны экзамен на пацвярджэнне прысуджаных на конкурсе ўзнагарод. З гонарам вытрымаць яго Аляксандру Цалякову ўдаецца дзякуючы штодзённай і многагадзіннай працы за інструментам, глыбокаму вывучэнню скарбаў сусветнай музыкі. А яшчэ ён цікавіцца літаратурай, мастацтвам, заўзяты плывец і аўтамабіліст. «Чым шырэй інтарэсы музыканта, — лічыць Аляксандр, — чым больш багаты яго жыццёвы вопыт, тым больш цікавай робіцца яго выканаўчая манера». Нягледзячы на маладосць, яму ёсць што сказаць сваім вучням — студэнтам кансерваторыі. Ён памагае ім асэнсаваць галоўнае: спасціжэнне музыкі — гэта праца, настойлівая, доўгая, цяжкая. І ў гэтым пастаянным руху творчасці бачыцца добрая перспектыва.

Н. ЗЛАТКОЎСКАЯ.

Жадаючых вучыцца ў Кобрынскім прафесіянальна-тэхнічным вучылішчы народных промыслаў заўсёды многа. Гэта і не дзіўна. Тут рыхтуюць кваліфікаваных сталяроў-чырванадрэўшчыкаў, рэзчыкаў па дрэву, інкрустатараў саломкай, мастакоў-афарміцеляў, вышывальшчыц. Выпускнікі вучылішча працуюць на фабрыках сувеніраў і мастацкіх вырабаў, іншых прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах. Сваёй прафесіяй юнакі і дзяўчаты задаволены, яна дае прастору для творчасці, прыносіць людзям радасць.

НА ЗДЫМКАХ: майстрамі разьбы па дрэву рыхтуюцца стаць Рыгор ЧЭПІК і Уладзімір ЦУПА; гэты ўтульны куток адпачынку ў вучылішчы абсталявалі самі вучні; драўляныя скульптуры былінных персанажаў, якія можна ўбачыць у многіх гарадскіх парках Брэстчыны, зрабілі выхаванцы вучылішча народных промыслаў. Захапляецца разьбой па дрэву і майстар вучылішча Аляксандр ШЫЛА.

Фота Э. КАБЯКА.

ЛЮБЫЯ СЭРЦУ МЯСЦІНЫ

У ВАКОЛІЦАХ СЕЛІШЧА

Доўгі час я меркаваў, што абмінулі маю родную вёску шляхі гісторыі, што час не пакінуў адмецін свайго няспыннага поступу на перакрыжаваннях яе бальшакоў, на крутых залобках узвышшаў паабапал яе. Але сама назва вёскі — Селішча — падказвае, што здаўна людзі аблюбавалі гэтыя мясціны.

Пакрысе, заняўшыся краязнаўствам, пачаў знаходзіць цікавае і ў самім Селішчы, і ў наваколлі.

Спачатку пра найбольш старажытныя помнікі. Селішчане памятаюць, што яшчэ зусім нядаўна цякла побач з вёскай сціплая прыгажуня — рэчка Бярноўка. Насупраць хаты бабкі Легейчыхі рачулку амаль напалову перагароджваў велізарны камень-валун, тон гэтак на трыццаць-сорак. Падобны камень на Гарадоччыне мне яшчэ не трапляўся. Як тут не нагадаць пра знакамітыя Барысавы камяні! Праўда, надпісаў на селішчанскім не было, але памятаецца, што ў вадзе ляжалі немалыя фрагменты-сколы гіганта. Вось бы перавярнуць іх і паглядзець знонку! Толькі калісьці занесены сюды ледніком валун зараз поўнасцю засыпаны зямлёй пасля спрамлення рэчышча Бярноўкі. Ды хіба такую махіну можна схаваць? Мясцовыя аматары даўніны з дапамогай жалезнага шчупа адшукалі яго ў пятнаццаці метрах ад новага рэчышча і пачалі адкопваць. Можна і крыху пафантазіраваць, уявіўшы, як нашы продкі адпраўлялі тут паганскія культы, прыносілі ахвяры свайм шматлікім багам. Такія камяні-валаты заўсёды карысталіся асаблівай павагай у славян.

Сярод маіх аднавяскоўцаў да гэтай пары бытуе легенда пра тое, што на пагорку Сасна калісьці стаяла царква, ды потым праваліласяпад зямлю. Старажылы расказваюць: месца гэтае, з двух бакоў абмежаванае мохавым балотам, здаўна лічыцца святым, там заўсёды забаранялася пасвіць жывёлу. Відавочна, на гэтым месцы знаходзілася паганскае капішча з драўлянымі ідаламі, разбуранае хрысціянскімі місіянерамі. Моманты жорсткай барацьбы хрысціянства з паганствам, калі руйнаваліся ў глухіх кутках свяцілішчы, скідваліся на дол звыклыя куміры, захаваліся ўсё-такі ў народнай памяці.

Захаваліся і помнікі IX—XII стагоддзяў — курганы. У Янове і Шыкенях іх называюць сопкамі, у Зарэччы — французскімі магіламі. Мая бабуля ўжывала яшчэ адну назву іх — «валатоўкі».

У часы Полацкага княства праз Селішча праходзіў сухапутны шлях з Віцебска на Полацк. Ды пэўна не толькі з Віцебска. У вёсцы Янова захаваўся сажнёвы каменны крыж з высечанымі на ім дробнымі крыжыкамі. Стаяў ён на перакрыжаванні рэчкі Бярноўкі і селішчанскага бальшака. Такія крыжы ў старажытнасці ставілі на шляхах і валоках.

Землі Полацкага княства ядналіся не толькі сухапутнымі, але і воднымі шляхамі. Ля вёскі Кісялі, на беразе ракі Абалянкі, ёсць урочышча, якое да нашых дзён захаваў назву «Прыстань». Мусіць, колькі год таму тут спыняліся стругі з таварамі, узнікала магчымасць заробку пры іх транспарціроўцы ці гандлю. Тут і ... своё прыстанёвае, а мо... валочнае жыццё. Насельніцтва зарабляла перавозкамі грузаў, бо ўладанне сродкамі для перасоўвання суднаў прыносіла неблагі прыбытак. З дакументальных крыніц таго часу вядома аб існаванні афіцыйнай пасады валоцкага цівуна, які збіраў ад імя князя плату за праезд-валок.

Абалянка выцякае з Азярышчанскага возера, а адтуль і да вярхоўяў Ловаці рукой падаць. Магчыма, гэтым шляхам плылі з Ноўгарада на Полацк, можа і тут праходзіла частка дружыны князя Уладзіміра ў час паходу яго супраць Рагвалода.

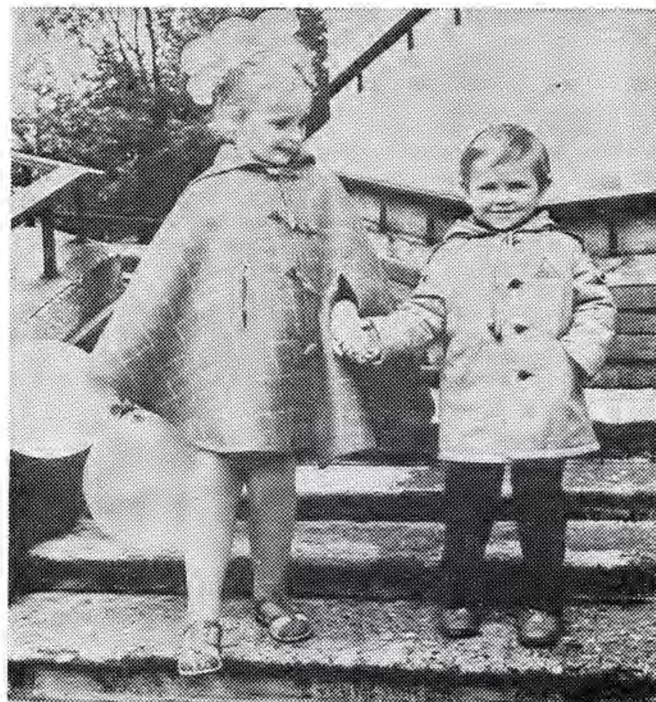
Шмат неразгаданага тояць у сабе непаўторныя і мілагучныя назвы мясцін роднага краю. Нагадваю і з асалодай вымаўляю іх: Церабауле, Шэлягоўка, Бярнова, Азаркава, Баюры. З якой сівой мінуўшчыны дайшлі яны да нас!

Шануюць землякі памяць пра загінуўшых у мінулую вайну. Брацкія могілкі з прозвішчамі воінаў амаль у кожнай вёсцы. Мой сябар расказаў, што аднойчы на селішчанскіх сустрэў мужчыну і жанчыну, якія са слязамі абдымалі надмагільны помнік. У спісе загінуўшых адшукалася імя іхняга брата. «Для нас, латышоў, — казалі яны, — беларуская зямля стала роднай, бо, абараняючы яе, загінуў наш Юрыс». Колькі год мінула, а полымя вайны стукае ў сэрцы людзей.

У нашых мясцінах жылі і жывуць яшчэ ўдзельнікі руху Супраціўлення, якія ў гады вайны змагаліся з фашызмам за межамі Айчыны. Гэта Мікалай Мелюшкоў — былы югаслаўскі партызан, Аляксей Кандрацэнка і Уладзімір Паўлаў (памёр у 1976 годзе) — былыя байцы французскага Супраціўлення.

Так што ў кожнай вёсцы ёсць штосьці вартае ўшанавання, можна знайсці людзей з цікавым і адметным жыццём.

Міхаіл ПАЎЛАЎ.

Каму ж з бацькоў не хочацца парадаваць сваё дзіця падарункам! Калі гэта будзе цацка, то яны заўсёды стараюцца набыць цікавую, калі абноўка, то абавязкова зручная для малога і прыгожая.

НА ЗДЫМКУ: вось такую вопратку для восені выпускае аршанская вопытна-эксперыментальная фабрыка па выпрабу верхняга дзіцячага адзення.

Фота У. АЛЯШКЕВІЧА.

МЭБЛЯ ДЛЯ ДАЧЫ

Сёлета Дзяржаўная экзаменацыйная камісія Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута рэкамендавала 20 дыпломных работ студэнтаў мастацка-прамысловага факультэта да ўкаранення. Адразу ж пасля выпускных экзаменаў аўтар і кіраўнікі адной з іх запрасілі ў Інтытут прадстаўнікоў арганізацыі, якая магла б зацікавіцца праект... — спецыялістаў вытворчага рамонтна-будаўнічага аб'я...ння «Мінскрамбуд».

— Дачнае будаўніцтва разгортваецца, як ніколі, а што вязуць у новыя дамы? Стары хлам, які адслужыў сваё ў гарадской кватэры і трымаць не хочацца, — гаворыць адзін з кіраўнікоў дыпломнага праекта Валерый Рыса...ў. — Дык чаму б не напоўніць інтэр'ер летняга дом... ...учнай, прыгожай і таннай мэбляй? Вось гэты блок з шафаў, стэлажоў, высоўных скрынак, паліц каштуе ўсяго 101 рубель. Цана можа змяняцца ў залежнасці ад кошту матэрыялу, але ваганні нязначныя. Прычым блок — не застыўшая канструкцыя. У залежнасці ад габарытаў пакоя і фантазіі гаспадароў па жаданню вар'іруецца яго вышыня, шырыня, канфігурацыя. Праект прадугледжвае ўсё неабходнае для кухні, спальні, сталовай — ад табурэткі да розных шафаў, двух'ярусных ложкаў, якія да таго ж так любяць дзятва. А хочаце зрабіць на двары павець або сабраць шэзлонг, кветачніцу, лаўку — таксама, калі ласка, канструктар і гэта дазваляе. Надзейнасць забяспечваецца тым, што нясучыя элементы выкананы з драўніны, а злучэнні — без адзінай кроплі клею, усё на аснове адной тыпавой сцяжкі. Думаем, што такая мэбля можа знайсці сваё месца не толькі на дачы, але і ў звычайнай гарадской кватэры.

Так што зусім зразумела задавальненне, з якім і аўтар дыпломнага праекта «Мэбля-канструктар для дачы», і кіраўнікі праекта В. Рысакоў, Р. Клімін пачулі заключэнне спецыялістаў аб'яднання «Мінскрамбуд».

— Бяром. Купляем праект разам з гатовымі ўзорамі. Як аказалася, тэма кафедры інтэр'ера і абсталявання мастацка-прамысловага факультэта інстытута «Тавары народнага спажывання» вельмі дакладна ўпісалася ў праграму аб'яднання, якое выпускае зборныя дачныя домікі. Прадпрыемства плануе іх серыйны выпуск і здачу заказчыку «пад ключ». І прапанова інстытута — сапраўдная знаходка. У хуткім часе ў Мінску павінен паявіцца зусім новы тыпавы домік-узор, які можна выкарыстаць для пачатку і як выставачны салон дачнай мэблі. Кожны патэнцыяльны пакупнік зможа ўсе ўважліва агледзець, памацаць уласнымі рукамі, выпрабаваць на трываласць, пазнаёміцца з чарцяжамі іншых варыянтаў зборкі канструктара — заказаць той, што яму спадабаецца.

А. МІХАЛЬЧУК.

ПЕСНІ, НАРОДЖАНЫЯ КАЛЯ КАСТРОЎ

Каля паўтары тысячы чалавек больш чым з 30 гарадоў Беларусі і іншых саюзных рэспублік сабраў Мінскі злёт самадзейнай аўтарскай песні, які нядаўна прайшоў пад Барысавам.

У маляўнічым месцы на беразе Бярэзіны яго ўдзельнікі разбілі палатачны лагер. Няглядзячы на непагадзь, тут ні на мінуту не заціхала жыццё. Праводзіліся розныя віктарыны, невялікі кірмаш, спартыўныя гульні, то тут, то там утвараліся групы спяваючых. А вечарамі ў лагеры загаралася мноства кастроў, на якіх гатавалася нехітрая вячэра.

У праграму злёту быў уключаны конкурс выканаўцаў, у якім маглі ўдзельнічаць усе жадаючыя. Ацэньваліся не толькі выканаўчая манера і артыстычнасць самадзейных спевакоў, але і выбар тэмы песні, форма яе падачы. Лепшымі салістамі былі прызнаны Марыя Култаева з Таліна і мінчане Эліна Бампе і Сяргей Крэйнін. Тры дні не змаўкалі пераборы гітары над Бярэзінай, палалі фестывальныя кастры.

НА ЗДЫМКАХ: сняданак на прыродзе; адной з лепшых на злёце была названа і аўтарская песня мінчаніна Дзмітрыя СТРОЦАВА «Самы першы звер».

Фота Ю. ПАЎЛАВА.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1406